

ZMODYFIKOWANE MINIMUM SOCJALNE WE WRZEŚNIU 2007 R.

Piotr Kurowski
Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

Minimum socjalne to wskaźnik mierzący zaspokajanie potrzeb bytowych i konsumpcyjnych gospodarstw domowych na ogólnie niskim poziomie. Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb według tego standardu powinien zapewniać takie warunki, aby na każdym etapie biologicznego rozwoju człowieka umożliwić reprodukcję jego sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych (Deniszczuk 1977).

Zaspokajanie potrzeb na poziomie i w strukturze odpowiadającym minimum socjalnemu nie oznacza ubóstwa, ale dostateczne (choć skromne) warunki bytowania adekwatne do przeciętnego poziomu życia w kraju. Takie warunki bytowania nie dopuszczają do wykluczenia społecznego jednostki i jej rodziny z przyczyn ekonomicznych. Natomiast zaspokajanie potrzeb na znacząco niższym poziomie prowadzi do zerwania więzi społecznych.

W latach 2005–2007 prowadzono badania nad modyfikacją składu koszyków minimum socjalnego (oraz minimum egzystencji), dostosowując te kategorie do aktualnych warunków rynkowych, zachowań

społecznych oraz wskazań nauki. Rezultaty tych prac opublikowano w czerwcu br. (por. Deniszczuk, Kurowski, Styrz 2007). Podobne prace realizowano ostatnio 9 lat temu (por. Deniszczuk, Sajkiewicz 1997).

W niniejszym artykule prezentujemy wyniki badań nad poziomem i strukturą zmodyfikowanego minimum socjalnego w warunkach, jakie panowały w miesiącu wrześniu 2007 r.

Podstawą do prowadzonych szacunków wartości minimum socjalnego były informacje o notowaniach cen tych dóbr i usług konsumpcyjnych, które wchodziły w skład zmodyfikowanych koszyków. Takie dane zostały uzyskane w Departamencie Statystyki Społecznej GUS. Są to ceny średnie przyjęte dla całego kraju.

Przeliczeń wartości zmodyfikowanego koszyka minimum socjalnego dokonano na podstawie aktualnego modelu. Gdy brakowało informacji o cenach niektórych towarów za wrzesień, szacunki cenowe dla tego produktu oparto na podstawie informacji z poprzednich miesięcy oraz odpowiednich indeksów cen (GUS 2007).

Dane o wartości zmodyfikowanego minimum socjalnego za wrzesień 2007 r. zawiera tab. 1.

Tabela 1. Zmodyfikowane minimum socjalne we wrześniu 2007 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	203,3	406,5	575,5	620,6	789,6	1 003,7	198,2	396,4
Mieszkanie	284,4	401,0	542,6	542,6	686,8	832,0	284,4	401,0
– eksploatacja	237,8	343,2	474,1	474,1	599,5	724,2	237,8	343,2
– wyposażenie	46,6	57,8	68,5	68,5	87,4	107,8	46,6	57,8
Edukacja	11,4	22,7	115,2	102,5	195,0	286,2	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	89,8	104,0	126,6	132,9	155,6	184,6	74,2	92,9
Odzież i obuwie	35,2	70,3	105,7	105,2	140,5	175,4	27,7	55,4
Ochrona zdrowia	32,8	62,6	79,2	80,4	97,0	115,0	63,7	124,5
Higiena osobista	20,7	39,7	47,0	57,6	65,6	83,6	16,7	31,9
Transport i łączność	75,3	142,6	306,4	321,5	321,5	336,6	89,4	136,0
Pozostałe wydatki	60,2	87,5	113,9	117,8	122,6	120,7	60,3	86,7
Razem	813,0	1 336,9	2 012,2	2 081,1	2 574,3	3 137,8	814,6	1 324,8
– na osobę	813,0	668,4	670,7	693,7	643,6	627,6	814,6	662,4

Objaśnienia i źródło do wszystkich tabel:

Uwaga: Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, (M+K)/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa mężczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat

Źródło: obliczenia IPiSS na podstawie danych Departamentu Statystyki Społecznej GUS.

Na początku III kwartału 2007 r. wartość zmodyfikowanego minimum socjalnego osoby samotnej w wieku produkcyjnym wyniosła 813,00 zł, zaś dla samotnego emeryta 814,60 zł. Są to dane najwyższe w przeliczeniu na osobę. Wyniki szacunków dla rodzin z dziećmi, zgodnie z efektem skali, w ujęciu *per capita* są niższe. Dla małżeństwa z dwojgiem dzieci zmodyfikowane minimum socjalne wynosiło we wrześniu br. 2574,30 zł (czyli 643,60 zł na osobę). Dla najliczniejszej rodziny ujętej w badaniach (małżeństwo z trójką dzieci) wartość ta osiągnęła 3137,80 zł, (na osobę było to 627,60 zł).

By należycie ocenić dynamikę zmodyfikowanego minimum socjalnego okresie lipiec–wrzesień, publikujemy na końcu artykułu skorygowane szacunki dla minimum socjalnego za czerwiec 2007 r. (tab. 4). W „Polityce Społecznej” nr 10/2007 znalazł się błąd techniczny, którego nie udało się wychwycić, a który zmienił zarówno wartości, jak i strukturę niektórych pozycji wydatków koszyka z czerwca 2007 r. Pozostawienie tych błędów zniekształciłoby z kolei obraz obecnej dynamiki niektórych grup potrzeb. Dynamika wartości minimum socjalnego za okres lipiec–wrzesień liczona jest na podstawie

skorygowanego minimum socjalnego z czerwca 2007 r. (tab. 2).

Wartość zmodyfikowanego minimum socjalnego we wrześniu 2007 r. delikatnie zmalała (wobec wyższych wielkości z miesiąca czerwca 2007 r.). Całkowita wartość koszyka w przypadku osoby samotnie gospodarującej była niższa o 1,1 punktu procentowego, zaś dla rodziny z dwójką dzieci wartość ta prawie nie uległa zmianie.

W przekroju grup potrzeb, poza artykułami żywnościowymi, różnice między dynamiką minimum socjal-

nego a wskaźnikami CPI opracowanymi przez GUS praktycznie nie występują. W grupie wydatków na artykuły żywnościowe wydatki mierzone koszykiem minimum socjalnego były niższe o około 4 punkty procentowe (por. tab. 2). Spadek ten wiąże się z sezonową obniżką cen owoców i warzyw (zwłaszcza ziemniaków), na których wartość koszyk minimum jest bardziej wrażliwy.

W tabeli 3 przedstawiona jest struktura zmodyfikowanego koszyka minimum socjalnego w cenach za miesiąc wrzesień 2007 r.

Tabela 2. Dynamika koszyka na tle wskaźnika inflacji w okresie lipiec – wrzesień 2007 r. (czerwiec = 100)

Wyszczególnienie	Typ gospodarstwa domowego				Dynamika wzrostu cen (CPI)
	Pracownicze 1-osobowe	Pracownicze 4-osobowe	Emeryckie 1-osobowe	Emeryckie 2-osobowe	
Żywność	95,3	96,0	96,0	96,0	100,0
Eksplotacja mieszkania	100,1	100,2	100,1	100,2	100,7
Wyposażenie mieszkania	100,6	100,7	100,6	100,7	100,4
Edukacja	102,8	102,2	-	-	101,0
Odzież i obuwie	101,3	102,0	101,7	101,7	97,5
Zdrowie	100,6	100,8	100,5	100,5	100,4
Kultura i rekreacja	100,2	100,3	100,1	99,8	98,0
Higiena	100,2	100,2	100,2	100,2	100,3
Transport	100,2	99,4	100,4	100,5	100,3
Ogółem	98,9	99,9	99,1	98,9	100,1

Tabela 3. Struktura zmodyfikowanego minimum socjalnego we wrześniu 2007 r., w %

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	25,0	30,4	28,6	29,8	30,7	32,0	24,3	29,9
Mieszkanie	35,0	30,0	27,0	26,1	26,7	26,5	34,9	30,3
- eksploatacja	29,2	25,7	23,6	22,8	23,3	23,1	29,2	25,9
- wyposażenie	5,7	4,3	3,4	3,3	3,4	3,4	5,7	4,4
Edukacja	1,4	1,7	5,7	4,9	7,6	9,1	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	11,1	7,8	6,3	6,4	6,0	5,9	9,1	7,0
Odzież i obuwie	4,3	5,3	5,3	5,1	5,5	5,6	3,4	4,2
Ochrona zdrowia	4,0	4,7	3,9	3,9	3,8	3,7	7,8	9,4
Higiena osobista	2,5	3,0	2,3	2,8	2,5	2,7	2,1	2,4
Transport i łączność	9,3	10,7	15,2	15,4	12,5	10,7	11,0	10,3
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabela 4. Skorygowane zmodyfikowane minimum socjalne w czerwcu 2007 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	213,4	426,8	600,0	649,3	822,5	1 045,1	206,5	412,9
Mieszkanie	283,9	400,0	541,1	541,1	684,9	829,6	283,9	400,0
- eksploatacja	237,6	342,6	473,1	473,1	598,1	722,6	237,6	342,6
- wyposażenie	46,3	57,4	68,1	68,1	86,7	107,1	46,3	57,4
Edukacja	11,0	22,1	112,8	100,1	190,8	279,9	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	89,6	103,8	126,4	132,5	155,2	183,9	74,1	93,1
Odzież i obuwie	34,7	69,4	103,7	103,5	137,8	171,8	27,2	54,4
Ochrona zdrowia	32,6	62,2	78,6	79,8	96,2	114,0	63,4	123,9
Higiena osobista	20,6	39,6	46,9	57,5	65,5	83,5	16,7	31,8
Transport i łączność	75,1	142,3	308,5	323,5	323,5	338,5	89,0	135,4
Pozostałe wydatki	60,9	88,6	115,1	119,2	123,8	121,9	60,9	87,6
Razem	821,9	1 354,7	2 033,1	2 106,6	2 600,2	3 168,2	821,7	1 339,1
- na osobę	821,9	677,4	677,7	702,2	650,1	633,6	821,7	669,5

LITERATURA

Deniszczuk L. (1977), *Wzorzec konsumpcji społecznie niezbędnej*, „Studia i Materiały” z. 10 (66), Warszawa: IPISS.
 Deniszczuk L. (2001), *Kilka uwag o historii i funkcjach minimum socjalnego*, „Polityka Społeczna” nr 11–12.
 Deniszczuk, Kurowski, Styrz (2006), *Modyfikacja koszyków towarów i usług minimum socjalnego i minimum egzystencji*, „Polityka Społeczna” nr 11–12.
 Deniszczuk L., Kurowski P., Styrz M. (2007), *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych. Rodzaje,*

oszacowania i zastosowania polityce społecznej, Raport z badań, Opracowania PBZ, Warszawa: IPISS.
 Deniszczuk L., Sajkiewicz B. (1997), *Kategoria minimum socjalnego*, w: S. Golinowska, *Polska bieda II. Kryteria – Ocena – Przeciwdziałanie*, Warszawa: IPISS.
 Golinowska S. (1997), *Polska bieda II. Kryteria – Ocena – Przeciwdziałanie*, Warszawa: IPISS.
 Golinowska S. (2000), *Polityka społeczna. Koncepcje – Instytucje – Koszty*, Warszawa: Poltext.
 GUS (2007), *Biuletyn Statystyczny*, nr 7 (sierpień), Warszawa.